

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen

Fjärde kvartalet 2012

Betalningsbalansen

Fjärde kvartalet 2012

Statistiska centralbyrån
2013

Balance of Payments. Fourth quarter 2012

Statistics Sweden
2013

Producent <i>Producer</i>	Statistiska centralbyrån, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets Box 24300 SE-115 81 Stockholm +46 8 506 940 00
Förfrågningar <i>Inquiries</i>	Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12 fredrik.ohrstrom@scb.se Staffan Eriksson, +46 8 506 948 84 staffan.eriksson@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Fjärde kvartalet 2012.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. Fourth quarter 2012.*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2013-FM04BR1301_pdf

Denna publikation är endast tillgänglig på www.scb.se.

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av fjärde kvartalet 2012.

Statistiska centralbyrån, mars 2013

Folke Carlsson

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	6
Betalningsbalansen fjärde kvartalet 2012	7
Bytesbalansen	9
Handel i varor och tjänster	10
Faktorinkomster	14
Löpande transfereringar	17
Kapitalbalansen	17
Finansiell balans	18
Direkta investeringar	18
Portföljinvesteringar	19
Finansiella derivat	20
Övriga investeringar	21
Valutareserven	21
Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto	23
Revideringar	24
Vad är betalningsbalansen?	25
En härledning av betalningsbalansen	25
Sambandet med utlandsställningen	27

Sammanfattning

Överskottet i bytesbalansen uppgick under fjärde kvartalet till 62 miljarder kronor. Bytesbalansen stärktes därmed jämfört med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 49 miljarder kronor. Förstärkningen i bytesbalansen kommer främst från en minskning av underskottet i löpande transfereringar och ett ökat överskott i tjänstebalansen.

Under fjärde kvartalet gav tjänstebalansen ett överskott på 39 miljarder kronor. Det var en förstärkning jämfört med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 35 miljarder kronor. Förstärkningen kommer främst av att exporten av övriga affärstjänster ökat.

Löpande transfereringar gav under fjärde kvartalet ett nettoutflöde på 15 miljarder kronor. Transfereringar brukar uppvisa säsongsvariation med större utflöden under fjärde kvartalet. Utflödet i posten har dock minskat jämfört med samma period föregående år då det uppgick till 21 miljarder kronor.

Den finansiella balansen gav ett utflöde på 145 miljarder. Det var främst direkta investeringar och portföljinvesteringar som bidrog till utflödet. Totalt gav direkta investeringar ett nettoutflöde på 82 miljarder kronor. Under kvartalet har stora lån återbetalats till koncernföretag i utlandet vilket har medfört stora utflöden inom lån. Portföljinvesteringar med utlandet generade ett kapitalutflöde om 75 miljarder kronor. Utflödet förklaras framför allt av gränsöverskridande handel med utländska aktier och fonder.

Betaldningsbalansen fjärde kvartalet 2012

Bytesbalansen förstärktes fjärde kvartalet och gav ett överskott på 62 miljarder kronor. Kapitalbalansen gav ett utflöde på 2 miljarder kronor och den finansiella balansen genererade ett nettoutflöde på 145 miljarder kronor.

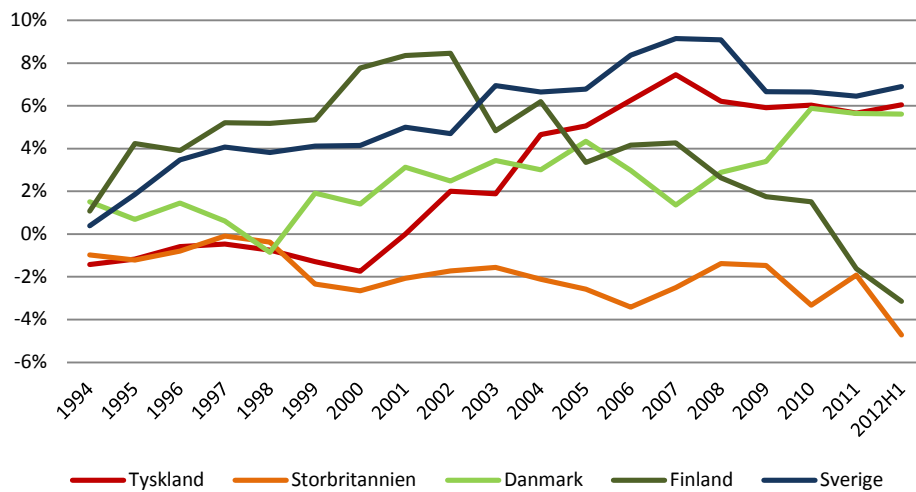
Helåret 2012 gav bytesbalansen ett överskott på 255 miljarder kronor samtidigt som den finansiella balansen genererade utflöden om 132 miljarder kronor.

Betaldningsbalansen delas in i *bytes-*, *kapital-* och den *finansiella balansen* och är en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Värdeförändringar orsakade av t.ex. förändrade marknadsvärden och valutakursförändringar är exkluderade varför förändrade ställningsvärden inte till fullo kan förklaras av betaldningsbalansen transaktioner.

Bytesbalansen ger en bild av ett lands reala flöden med omvärlden och består av handel- och tjänstebalansen, faktorinkomster och löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter. *Kapitalbalansen* består i huvudsak av EU-bidrag/avgifter samt U-bistånd för reala investeringar och utgör en mycket liten del av betaldningsbalansen. Den *finansiella balansen* delas in i direktinvesteringar, portföljinvesteringar, övriga investeringar, finansiella derivat och valutareserven. Den finansiella balansen visar hur ett underskott i bytes- och kapitalbalansen finansieras eller vilka investeringar som görs vid ett överskott.

Relationen mellan bytes-, kapital- och den finansiella balansen gör att summan av dessa poster ska bli noll. På grund av mätfel, periodiseringar etc. uppstår dock en restpost som är en residual av diskrepansen. Bytes- och kapitalbalansen illustrerar således om ett land är nettoutlånare eller nettolåntagare. Alltsedan 1994 har summan av Sveriges bytes- och kapitalbalans varit positiv och Sverige har därmed tillhört den grupp av länder som är nettosparare. Det är emellertid stora skillnader mellan länders bytesbalanser vilket illustreras i diagram 1.

Diagram 1: Bytesbalansen som andel av BNP, 1994-2012H1

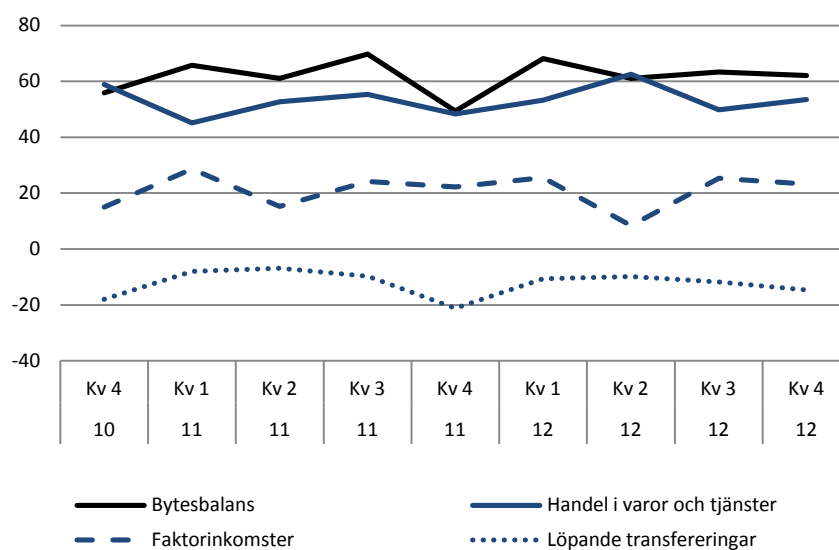

Källa: Eurostat. Uppgifterna är senast tillgängliga data.

Bytesbalansen

Bytesbalansen omfattas av *handel i varor och tjänster, faktorinkomster* och *löpande transfereringar* vilket illustreras i diagram 2. Diagrammet visar att merparten av överskotten genereras från handel med varor och tjänster. Faktorinkomster innefattar främst kapitalavkastning från finansiella tillgångar och skulder samt löner och löpande transfereringar består främst av EU-bidrag/avgifter samt U-bistånd. Handel i varor och tjänster samt faktorinkomster bidrar positivt till bytesbalansöverskottet medan löpande transfereringar bidrar negativt.

Diagram 2: Bytesbalansen och dess ingående poster, mdr SEK

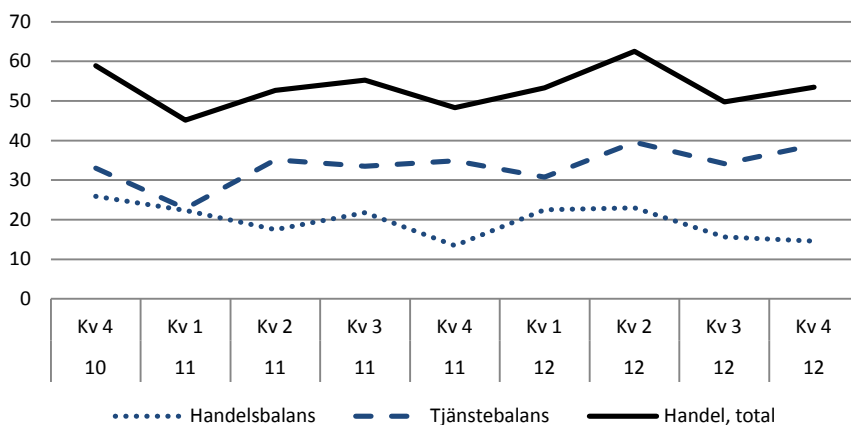
Överskottet i bytesbalansen uppgick under fjärde kvartalet till 62 miljarder kronor. Bytesbalansen förstärktes därmed jämfört med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 49 miljarder kronor. Förstärkningen i bytesbalansen kommer främst från en minskning av underskottet i löpande transfereringar men även från en förstärkning i tjänstebalansen.

För helåret 2012 förstärktes överskottet i bytesbalansen något och uppgick till 255 miljarder kronor jämfört med ett överskott på 246 miljarder kronor under 2011. Förstärkningen i bytesbalansen på helåret kom av ett ökat överskott i utrikeshandeln med varor och tjänster medan faktorinkomsterna försvagades och underskottet i löpande transfereringar ökade.

Handel i varor och tjänster

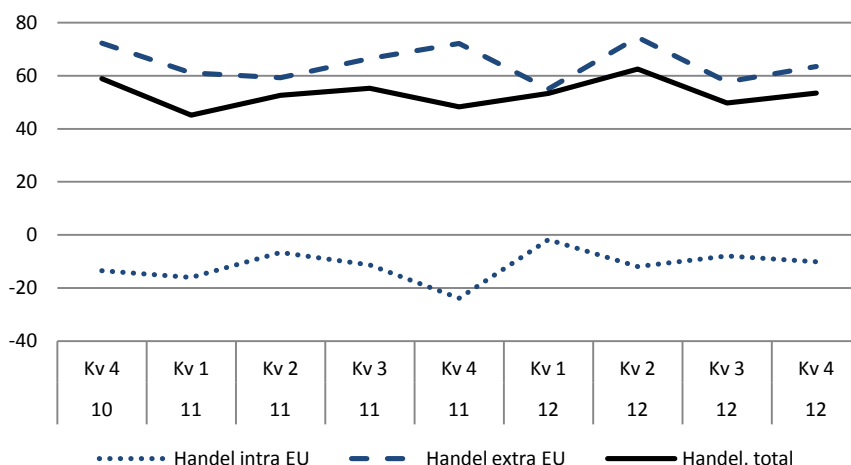
Handel i varor och tjänster beskrivs i termer av handels- och tjänstebalans. Handelsbalansen utgör nettot av de varor som importeras och exporteras till och från Sverige och tjänstebalansen är motsvarande för tjänster. Diagram 3 visar att tjänstebalansen står för större delen av överskottet i utrikeshandeln.

Diagram 3: Handel uppdelat på handels- och tjänstebalans, netto mdr SEK

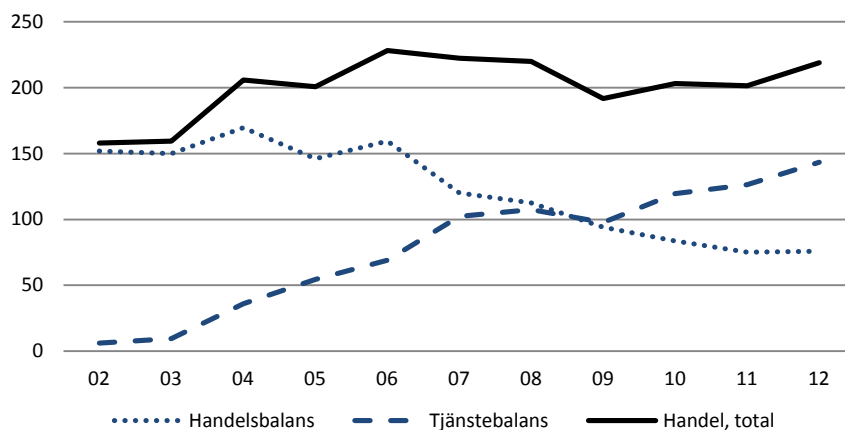
Överskottet i utrikeshandeln i varor och tjänster uppgick fjärde kvartalet till 53 miljarder kronor. Samma kvartal föregående år uppgick överskottet till 48 miljarder kronor. För helåret 2012 uppgick överskottet till 219 miljarder kronor vilket var en förstärkning jämfört med 2011 då överskottet uppgick till 201 miljarder kronor. Det är främst tjänstebalansen som bidragit till förstärkningen. Diagram 4 illustrerar att överskottet i handel i varor och tjänster kommer från länder utanför EU.

Diagram 4: Handel, intra- extra EU, mdr SEK

Det har emellertid inte alltid varit så att tjänstebalansen har utgjort den största delen av överskottet av handeln i varor och tjänster vilket illustreras i diagram 5. Under perioden 2002 och 2012 har överskottet i tjänstebalansen vuxit från 6 miljarder kronor till 143 miljarder kronor. Det var dock först 2009 som tjänstebalansen kom att utgöra den största delen av överskottet i utrikeshandeln.

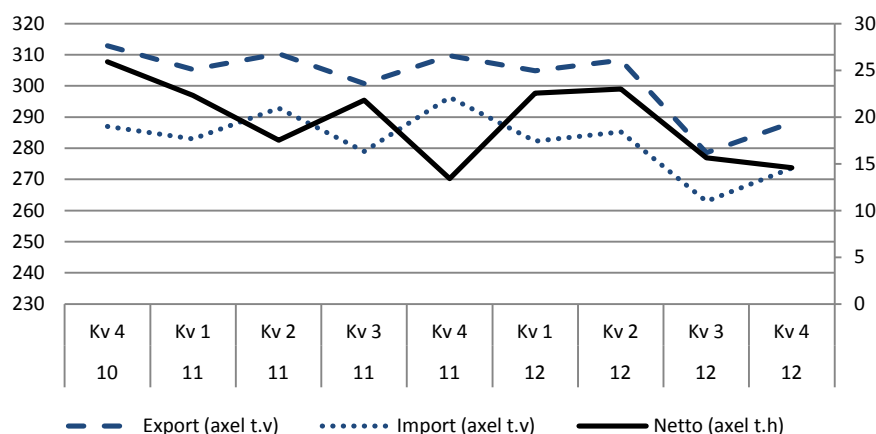
Diagram 5: Handel uppdelad på handel- och tjänstebalans 2002-2012 netto mdr SEK

Handelsbalansen

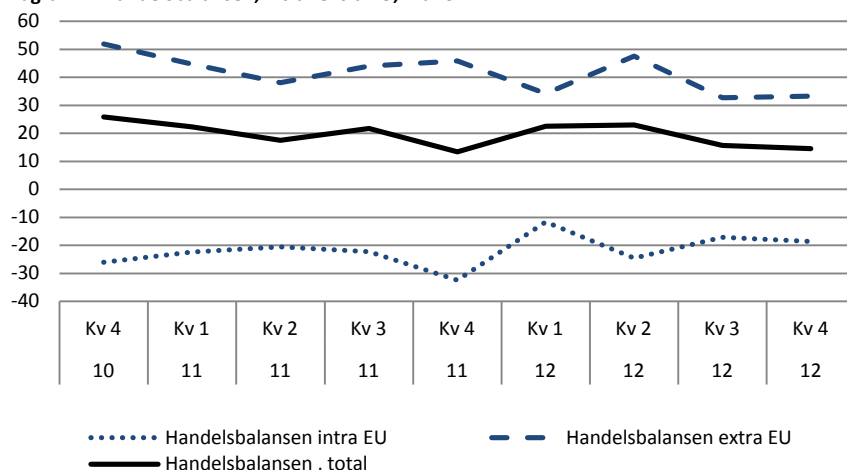
Överskottet i handelsbalansen var i nivå med samma period föregående år och uppgick till 15 miljarder kronor. Både exporten och importen har dock minskat kraftigt. För helåret 2012 uppgick överskottet i handelsbalansen till 76 miljarder kronor. Det var i nivå med överskottet för 2011. Även på helåret har både varuexporten och varuimporten minskat.

Diagram 6: Handelsbalans, Export, import och netto, mdr SEK

Handelsbalansen uppvisar underskott mot länder inom EU men överskott i handeln med länder utanför EU. Underskottet i handelsbalansen mot EU-länder minskade beroende på att importen minskade. Samtidigt minskade även överskottet i handelsbalansen gentemot länder utanför EU då exporten minskade (Diagram 7). Tillsammans medförde det att handelsnettot var i nivå med samma kvartal föregående år. Den största delen av varuhandeln sker emellertid fortsatt gentemot EU-länder.

Diagram 7: Handelsbalansen, intra- extra EU, mdr SEK

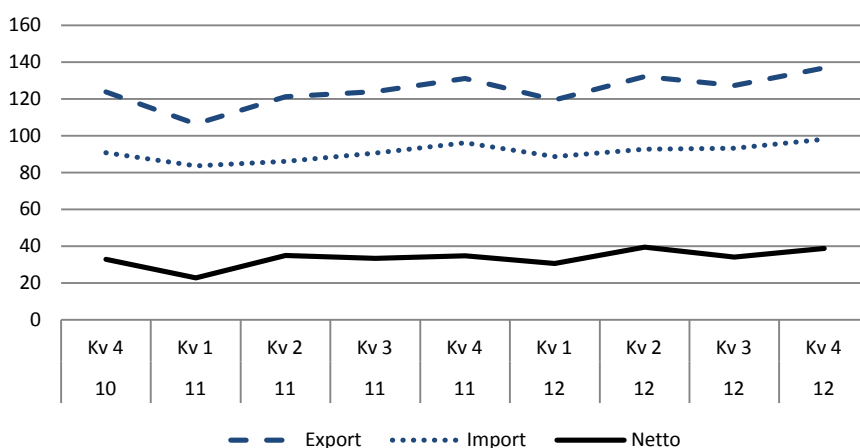

Tjänstebalansen

Under fjärde kvartalet gav tjänstebalansen ett överskott på 39 miljarder kronor. Det var en förstärkning jämfört med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 35 miljarder kronor. Bland tjänsteslagen är det övriga affärstjänster, data- och informationstjänster samt licenser och royalties som uppvisar störst överskott. Den största förändringen i jämförelse med samma period föregående år är att överskottet i posten övriga affärstjänster ökat från knappt 11 miljarder kronor till 18 miljarder kronor. Ökningen i posten beror främst på en ökning av exporten.

Även på årsbasis har överskottet i tjänstebalansen ökat. 2012 uppgick överskottet till 143 miljarder kronor att jämföra med 126 miljarder kronor 2011.

Diagram 8: Tjänstebalans, Export, import och netto, mdr SEK

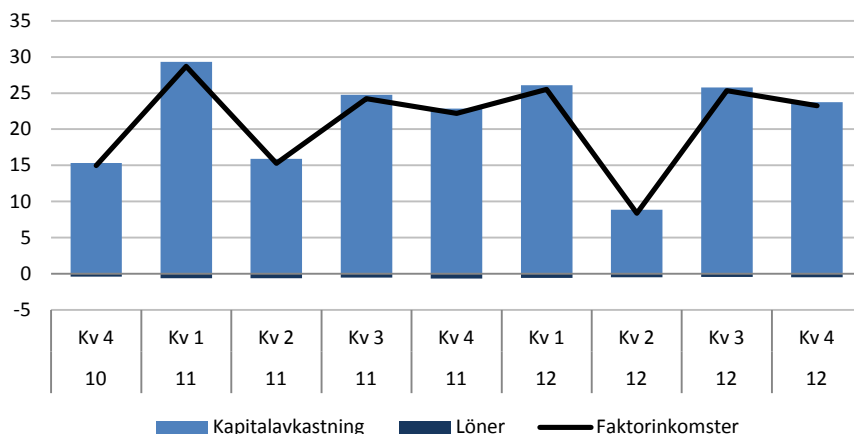

Till skillnad från handelsbalansen så genererar handel med tjänster överskott såväl gentemot EU-länder som till övriga länder. Överskottet i tjänstebalansen har vuxit betydligt under de senaste 10 åren. Förklaringen till ökningen är att exporten av tjänster har mer än fördubblats medan importen har ökat med drygt 50 procent. De tjänsteslag som starkast bidragit till ett ökat överskott i bytesbalansen är övriga affärstjänster, data- och informationstjänster samt licenser och royalties.

Faktorinkomster

Faktorinkomster består av *avkastning på utländska tillgångar och skulder* samt *lön för arbete*. Lön för arbete utgör en mycket liten del av faktorinkomsterna vilket även illustreras i diagram 9. Under det fjärde kvartalet 2012 ökade inflödet i faktorinkomsterna något jämfört med samma kvartal 2011 och uppgick till 23 miljarder kronor.

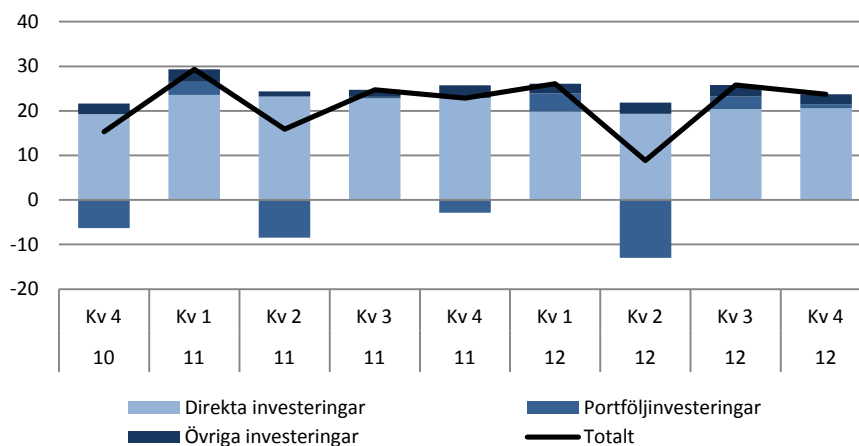
Diagram 9: Faktorinkomster uppdelat på kapitalavkastning och löner

Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen i bytesbalansen kommer från Sveriges tillgångar och skulder gentemot utlandet och delas in i *direktinvesteringar*, *portföljinvesteringar* och *övriga investeringar*.

Diagram 10: Kapitalavkastning uppdelat på tillgångsslag, netto mdr SEK

Den större delen av kapitalavkastningen genereras från direktinvesteringar som är relativt stabil över tiden. Avkastningen från portföljinvesteringar är däremot säsongvarierande med stora utflöden under kvartal två.

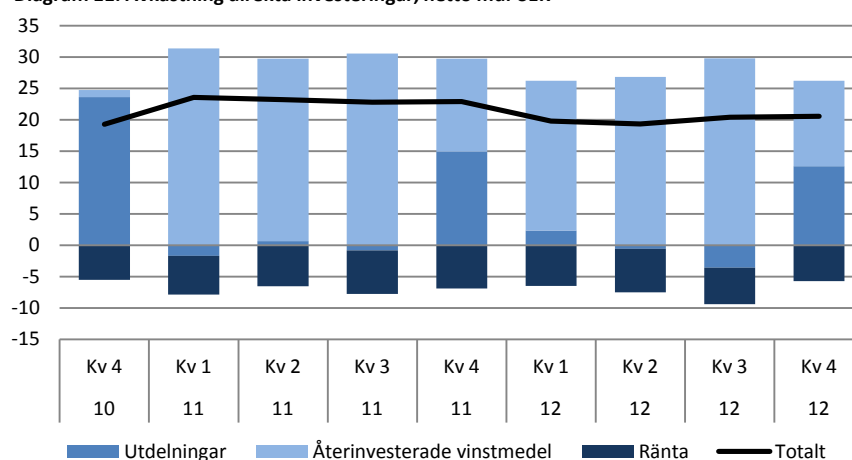

Avkastning direkta investeringar

Avkastning i direktinvesteringar ska illustrera rörelsevinsten i bolagen¹ och delas antingen ut till ägarna eller återinvesteras i bolaget. En del av avkastningen utgörs även av ränta på lån. Diagram 11 illustrerar hur samtliga poster påverkar utfallet för direktinvesteringar.

Avkastningen på direkta investeringar uppgick under fjärde kvartalet till 21 miljarder kronor. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet uppgick till 55 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige uppgick till 35 miljarder kronor. Avkastningen för helåret 2012 har varit något lägre än för 2011 både på svenska direktinvesteringar i utlandet och på utländska direktinvesteringar i Sverige.

Diagram 11: Avkastning direkta investeringar, netto mdr SEK

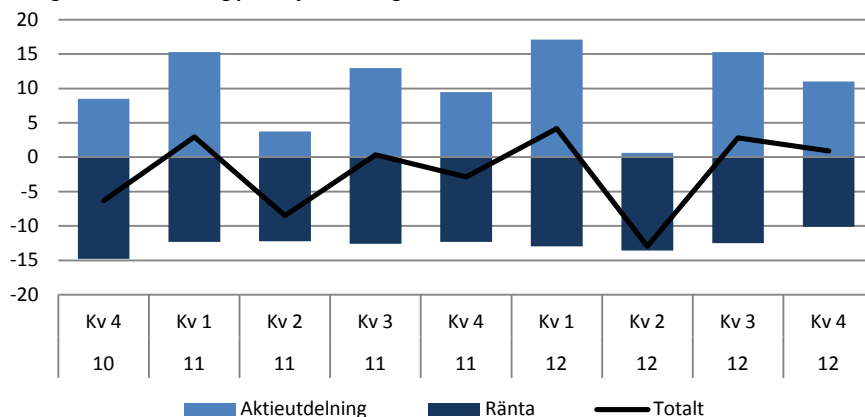

Avkastning portföljinvesteringar

Avkastning på portföljinvesteringar består av utdelningar på aktier samt ränta på skuldpaper. Posten är relativt säsongvarierad vilket främst beror på aktieutdelningarna. Generellt är det under det andra kvartalet som utdelningar i svenska bolag realiserar vilket ger större utflöden under kvartalet.

¹ Avkastningen avser mäta rörelseresultatet och beräknas som resultat efter finansiella poster minus skatt, där resultatet efter finansiella poster rensas för nedskrivningar (netto, inklusive kreditförluster), realisationsvinster samt realisationsförluster.

Diagram 12: Avkastning portföljinvesteringar, netto mdr SEK

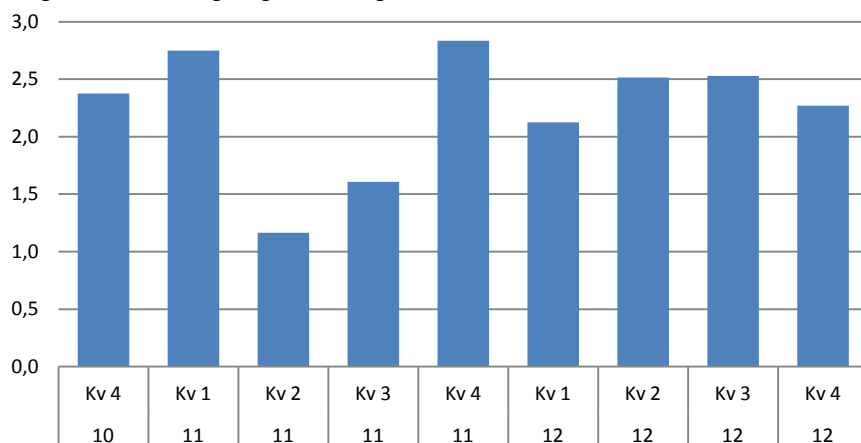
Avkastningen på portföljinvesteringar genererade ett kapitalinflöde på närmare 1 miljard kronor under årets sista kvartal vilket är att jämföra med ett utflöde om 3 miljarder för samma kvartal 2011. Det förklaras främst av att räntan på svenska värdepapper minskat.

Ett lägre globalt ränteläge till följd av det sämre konjunkturläget samt att det utländska innehavet av svenska räntebärande värdepapper är större än motsvarande svenskt innehav i utlandet är förklaringar till det minskade utflödet i räntor.

Avkastning övriga investeringar

Avkastningen på övriga investeringar består av avkastningen på lån och depositioner och korrelerar därför med utvecklingen på Sveriges ställningsvärden för övriga investeringar. Eftersom tillgångsstocken är större än skuldstocken bidrar avkastningen på övriga investeringar positivt till bytesbalansen. Nettoavkastningen på övriga investeringar uppgick under fjärde kvartalet till drygt 2 miljarder kronor. För helåret 2012 uppgick avkastningen till drygt 9 miljarder kronor, en ökning från föregående år då avkastningen uppgick till drygt 8 miljarder kronor.

Diagram 13: Avkastning övriga investeringar, netto mdr SEK

Löpande transfereringar

Löpande transfereringar innefattar överlåtelser av reala eller finansiella tillgångar utan att liknande motprestationer görs, dvs. huvudsakligen gåvor och bidrag. Posten omfattar främst *EU-bidrag* och *U-bistånd* och gav under fjärde kvartalet ett utflöde på 15 miljarder kronor. Transfereringar brukar uppvisa säsongvariation med större utflöden under fjärde kvartalet. Utflödet i posten har dock minskat jämfört med samma period föregående år då det uppgick till 21 miljarder kronor. Sverige är nettogivare av denna typ av bidrag varför löpande transfereringar har gett utflöden varje år sedan den publicerade tidsseriens start, 1950.

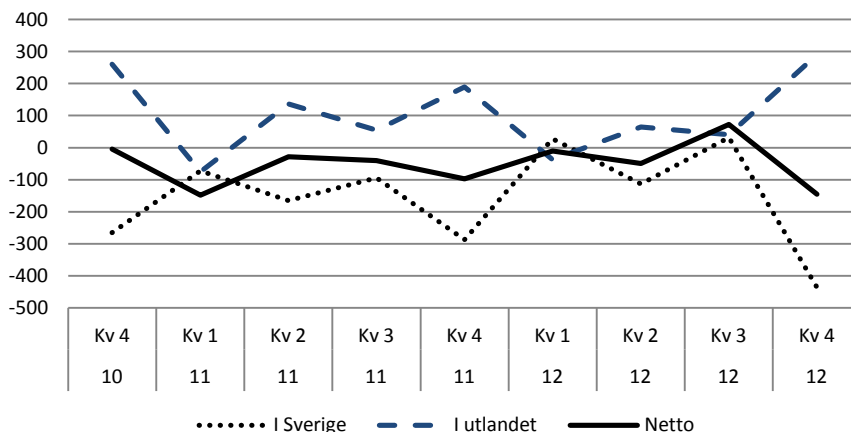
Kapitalbalansen

Kapitalbalansen består främst av *EU-bidrag* och *U-bistånd* för investeringar (jämför med löpande transfereringar) men omfattas även av "överlåtelser av rättigheter" (patent, copyright, m.m.). Kapitalbalansen genererar mindre flöden jämfört med löpande transfereringar och posten har dessutom gett upphov till inflöden under vissa år. Fjärde kvartalet gav kapitalbalansen ett nettoutflöde på 2 miljarder kronor.

Finansiell balans

Den finansiella balansen består av *direkta investeringar*, *portföljinvesteringar*, *övriga investeringar*, *finansiella derivat* och *valutareserven* och gav upphov till utflöden om 145 miljarder kronor under årets sista kvartal. Direkta investeringar och portföljinvesteringar bidrog främst till utflödet.

Diagram 14: Finansiell balans, mdr SEK

Under 2012 har den finansiella balansen uppvisat nettoutflöden på sammanlagt 132 miljarder kronor. 2011 gav den finansiella balansen nettoutflöden på 314 miljarder kronor. Övriga investeringar och direkta investeringar låg bakom merparten av utflödena under 2012 och 2011 medan portföljinvesteringar uppvisade betydande nettoinflöden.

På helåret forstärker övriga investeringar att ge stora utflöden på tillgångssidan medan portföljinvesteringar fortsätter ge stora inflöden på skuldsidan.

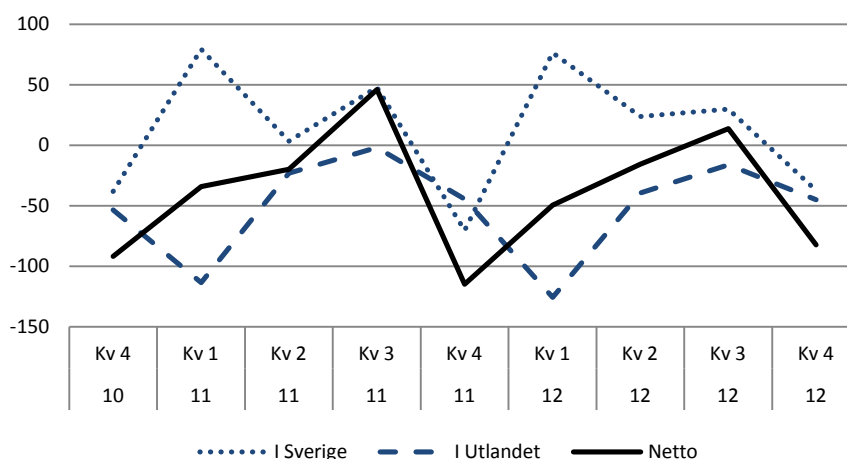
Direkta investeringar

Definitionen av direkta investeringar utgår från begreppet "direktinvesteringsförhållande" vilket innebär att det finns ett direkt eller indirekt ägande mellan två företag som utgör minst 10 % av aktiekapital eller röster. Ägande av aktiekapital om en mindre andel definieras istället som portföljinvesteringar.

Totalt gav direkta investeringar under det fjärde kvartalet ett nettoutflöde på 82 miljarder kronor. Svenska direktinvesteringar i utlandet ökade med 45 miljarder kronor medan utländska investeringar i Sverige minskade med 37 miljarder kronor.

Under det fjärde kvartalet brukar många transaktioner genomföras, framförallt koncerninterna, vilket också var fallet under detta kvartal. Under kvartalet har stora lån återbetalats till koncernföretag i utlandet vilket har medfört stora utflöden inom lån. Detta beror troligen till stor del på att ytterligare begränsningar i ränteavdrag trädde i kraft 2013. Då lån i många fall reglerats gentemot eget kapital har detta samtidigt medfört stora inflöden inom eget kapital.

Diagram 15: Direktinvesteringar, mdr SEK

Helåret 2012 investerade svenska företag 227 miljarder kronor i utlandet inom ramen för direktinvesteringar. Samtidigt investerade utländska investerare 93 miljarder kronor i Sverige. Det kan jämföras med helåret 2011 då svenska företag investerade 183 miljarder kronor i utlandet medan utländska investerare investerade 60 miljarder kronor i Sverige.

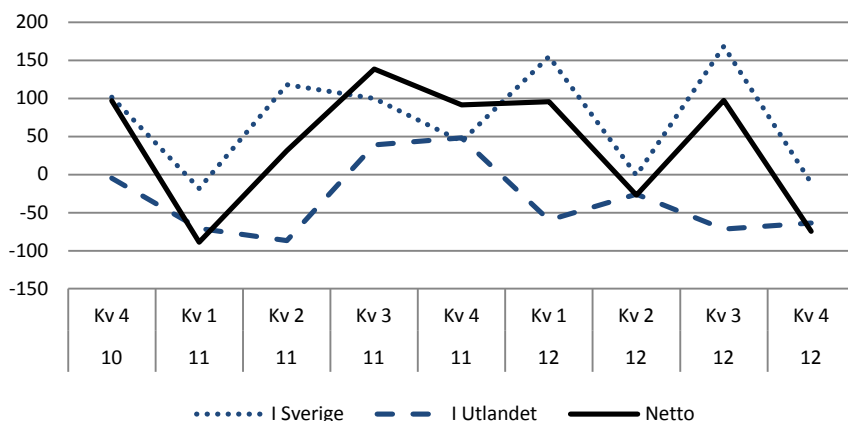
Förändringar i de utländska direktinvesteringarna i Sverige har traditionellt ansetts spegla förändringar i den utlandsägda verksamhetens omfattning i Sverige medan förändringar i de svenska direktinvesteringarna i utlandet har ansetts uttrycka förändringar i den svenska verksamhetens omfattning i utlandet. Internationella koncerner minimerar emellertid i ökad utsträckning kostnaderna på koncernnivå genom att globalt dra nytta av skatte- och finansieringsfördelar i olika länder. Detta har fått som följd att en del av de kapitalflöden som sker inom direktinvesteringar utgör ett kapitalflöde genom landet och speglar således inte en förändring i den utländska verksamhetens omfattning.

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar består av aktier och fonder samt räntebärande värdepapper. Ett aktieinnehav redovisas som en portföljinvestering om ägandet är lägre än 10 procent av aktiekapital eller röster (jämför med direkta investeringar).

Portföljinvesteringar med utlandet generade under årets sista kvartal ett kapitalutflöde om 75 miljarder kronor. Utflödet förklaras framför allt av gränsöverskridande handel med utländska aktier och fonder.

Diagram 16: Portföljinvesteringar, mdr SEK

Efter den finansiella krisen 2008 har portföljinvesteringar sett på helår genererat inflöden i den finansiella balansen. Utflödet under 2008 förklaras främst av att svenska banker nettoamorterade på sina utlandsskulder till följd av finanskrisen. Därefter har emissioner av såväl banker, bostadsinstitut liksom icke finansiella företag varit den främsta förklaringen till de inflöden som har genererats.

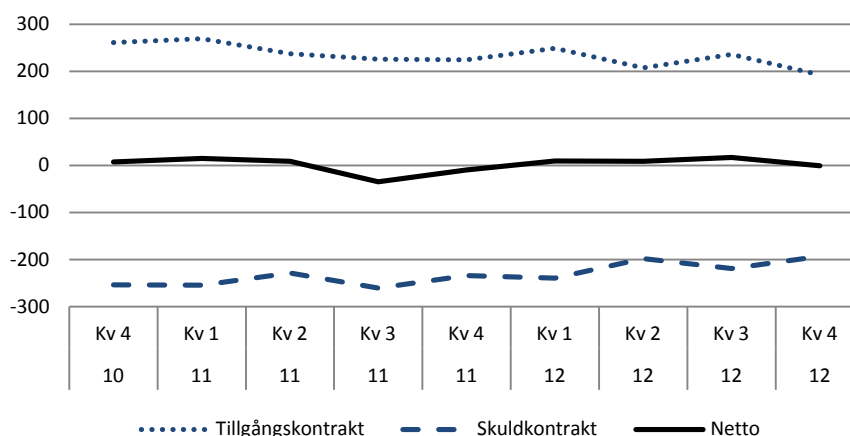
Under 2012 gav portföljinvesteringar inflöden om 91 miljarder kronor vilket är betydligt mindre än 2011. Inflödet berodde på att utländska investerare under 2012 köpt svenska räntebärande värdepapper. Samtidigt har svenska investerare köpt aktier och fonder i utlandet vilket har bidragit med utflöden.

Finansiella derivat

Finansiella derivat utgörs i största grad av Swapkontrakt i räntor och valutor och främsta innehavare är de svenska storbankerna. Positivt marknadsvärderade kontrakt mot utländsk motpart definieras som en tillgång och på samma sätt definieras ett kontrakt med ett negativt marknadsvärde som ett skuldkontrakt.

Finansiella derivat genererade fjärde kvartalet ett mindre nettoutflöde då inflödena var i nivå med utflödena. För helåret 2012 gav derivatbetalningar ett nettoinflöde på 36 miljarder kronor vilket kan jämföras med 2011 då gav derivatbetalningar ett nettoutflöde på 20 miljarder kronor. Liksom tidigare var det swapkontrakten som stod för merparten av flödena.

Diagram 17: Finansiella derivat, mdr SEK

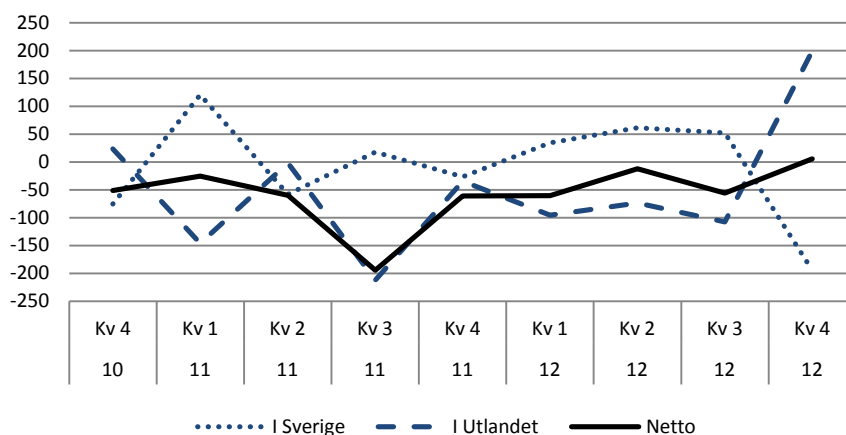

Till följd av den globala finanskrisen ökade marknadsvärdena i såväl skuld- som tillgångskontrakt vilket har gett större flöden i finansiella derivat under de senaste åren.

Övriga investeringar

Övriga investeringar består huvudsakligen av banksektorns lån till och från utlandet exklusive värdepapperslån då dessa omfattas av portföljinvesteringar. Detta innefattar bland annat reverslån, depositioner och repor.

Diagram 18: Övriga investeringar, mdr SEK

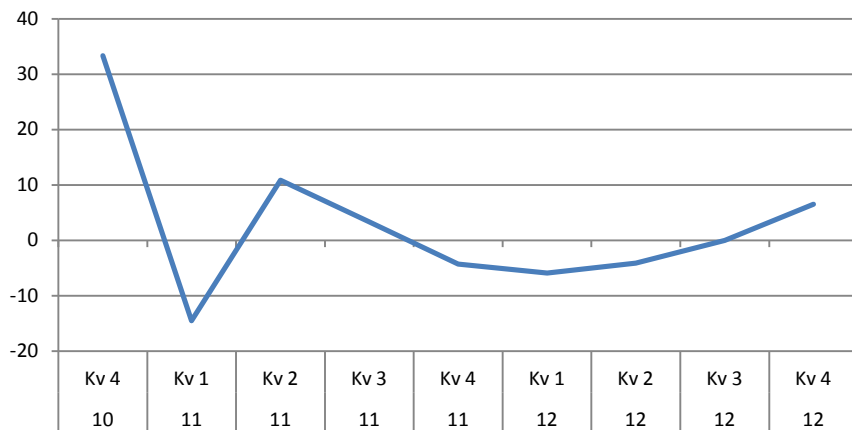
Övriga investeringar gav under kvartalet ett nettoinflöde på 6 miljarder kronor. För helåret 2012 gav övriga investeringar ett nettoutflöde på 122 miljarder kronor. Det berodde på en ökning av utlåningen med 77 miljarder kronor samtidigt som upplåningen minskade med 46 miljarder kronor. Liksom tidigare var det främst banker och bostadsinstitut som stod för flödena.

Valutareserven

Valutareservens huvudsyfte är att den ska kunna användas för att Riksbanken ska kunna uppfylla sina åtaganden vilket innebär att ge tillfälliga likviditetsstöd till insolventa banker, att fullgöra Sveriges del i den internationella valutafonden (IMF) och att vid behov intervensera på valutamarknaden. Valutareserven genererade under fjärde kvartalet 2012

inflöden på 7 miljarder kronor vilket förklaras av en minskning av utländska värdepapper. Valutareserven minskade något och uppgick vid utgången av 2012 till 340 miljarder kronor.

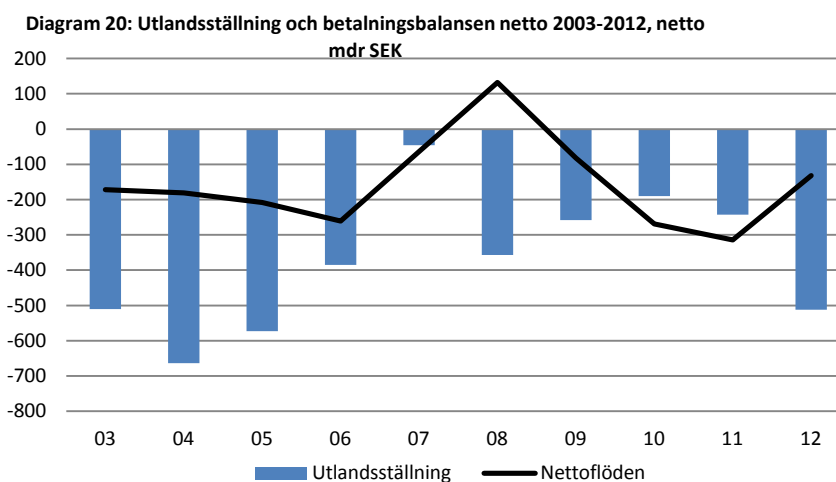
Diagram 19: Valutareserven, netto mdr SEK

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Vid slutet av 2012 visar preliminära siffror över Sveriges utlandsställning en nettoskuld på 512 miljarder kronor. Jämfört med december 2011 har skulden ökat med cirka 269 miljarder kronor. Svenska skulder mot utlandet har ökat mer än svenska tillgångar i utlandet vilket medfört en försvagning av utlandsställningen.

Utlandsställningen påverkas av transaktioner i den finansiella balansen. Därutöver påverkas utlandsställningen av valutakursförändringar och förändringar i aktiekurser och räntor.

Den ökade nettoskulden i utlandsställningen kommer främst av en ökad skuld inom portföljinvesteringar där värdet på utländska investeringar i portföljaktier i Sverige främst ökat. Ökningen av värdet på utländska investeringar i portföljaktier i Sverige beror främst på värdeförändringar då börsen steg under 2012. Samtidigt har svenskar lånat upp betydande belopp i räntebärande värdepapper vilket också bidragit till att den svenska skulden inom portföljinvesteringar mot utlandet ökat. På tillgångssidan har svenska placerare investerat betydande belopp i utländska aktier. Tillgångarna i utlandet har dock inte ökat i motsvarande omfattning, bland annat beroende på att kronan stärktes under 2012.

Utlandsställningen är en sammanställning av ett lands samtliga finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Det är således ett mått på landets förmögenhet gentemot utlandet. Som komplettering presenteras också en sammanställning av utlandsställningen där ett marknadsvärde har beräknats. För 2012 innebär den fullständiga marknadsvärdeberäkningen att Sverige har en nettofordran på utlandet som uppgår till 202 miljarder kronor.

Det är viktigt att notera att flera av delposterna i utlandsställningen för 2012, främst direkta investeringar och portföljaktier, är skattade. Ett mer definitivt värde redovisas när de årliga undersökningarna av portfölj-

investeringar och direktinvesteringar är genomförda. Det är således viktigt att tolka siffrorna med viss försiktighet.

Definitioner och förklaringar

Utlandsställningen är en sammanställning av alla inhemska sektorer samlade tillgångar och skulder gentemot utlandet. Nettot av dessa tillgångar och skulder är ett mått på Sveriges förmögenhet gentemot omvärlden. Detta ska inte förväxlas med statsskulden som är de samlade underskotten och överskotten i statens budget över tiden.

Revideringar

Sveriges revideringspolicy för betalningsbalansen är enligt följande:

- Vid publicering av kvartal 1 revideras närmast föregående 4 kvartal
- Vid publicering av kvartal 2 revideras föregående 13 kvartal
- Vid publicering av kvartal 3 revideras föregående 10 kvartal
- Vid publicering av kvartal 4 revideras föregående 11 kvartal

Undantagsvis kan ytterligare perioder revideras om det skett metodändringar eller tillkommit nya data som ger en påtagligt förändrad bild av betalningsbalansen.

Betalningsbalansen har reviderats från 2010 kvartal 1 till och med 2012 kvartal 3. Under den reviderade perioden skedde revideringar om -8 miljarder netto i bytesbalansen och 33 miljarder netto i den finansiella balansen.

Vad är betalningsbalansen?

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden. Betalningsbalansen huvudaggregat är *bytesbalansen*, *kapitalbalansen* och den *finansiella balansen*.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^2 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :³

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

² Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

³ Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner och kapitalavkastning.

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.⁴

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handel i varor och tjänster. $X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handeln i varor och tjänster. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handeln i varor och tjänster utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁵ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁶

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är ränteavkastningen på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

⁴ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁵ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁶ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med utrikeshandeln i varor och tjänster.

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handeln i varor och tjänster och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁷

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valutareservstransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektors tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁸

---

⁷ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁸ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

Förändringar av utlandsställningen beroende på					
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

